

Otokar BŘEZINA – stavitel' chrámov zo slov, básní a esejí

Význam symbolu

Celý svet okolo nás po tisícročia svojou krásou nám dáva znamenie o svete zjednotenia a pokoja, po ktorom túžia srdcia.

Poetickými symbolmi vyjadroval názory na zmysel života i význam poznania sveta, umenia, prírody i spoločnosti. **Otokar Březina** (13. 9. 1868 – 25. 3. 1929), vlastným menom Václav Ignác Jebavý, český básnik a mysliteľ (*Stavitel' chrámů, Ruce, Hudba pramenů, Tajemné dálky, Větry od pólů, Svítání na západě, Skryté dějiny*) spoznal, že *každé dielo, najvyššie i najpokornejšie, je službou vyššiemu poriadku veci, po ktorom prahne život*. Poslanie umenia chápal v odhalení súvislostí ľudskej duše s vesmírom. *Nikto nemôže vystihnúť krásu toho, čo nemiluje... Poznávanie je stúpaním ku svetlu... Poznanie sa meria láskou.*

Bol najvýraznejšou osobnosťou básnickej eseje, stal sa filozofom sústavnej vôle k životu. Vnútorným zrakom dovidel do vnútra vecí, jeho básnická mystika sa blížila k potencionálnemu realizmu. Nevyjadroval sa v sylogizmoch, ale v obrazoch, nepýšil sa logikou, ale uznával vízie. Moderným symbolickým spôsobom básnického vyjadrenia vyslovil vlastný umelecký zámer: hľadanie a vyjadrenie významu uvedomelého života uprostred chaosu spoločnosti.

Stelesnil vrcholy českej symbolistickej poézie - osobné spovede, mystický útek od hmotného sveta, vízie budúcej spoločnosti, duchovné bohatstvo pracujúcich ľudí, stal sa básnikom slovanského temperamentu a západnej erudície. Prispel k obnove a zmodernizovaniu českého jazyka. Svojimi esejistickými myšlienkami, básnickými obrazmi obohatil duchovnú reč svojho národa. Vytvoril veľkolepé, originálne básnicko-esejistické dielo, v ktorom zaľudňuje život novými nádejami a istotami.

Láskavé slovo rozumu i citu

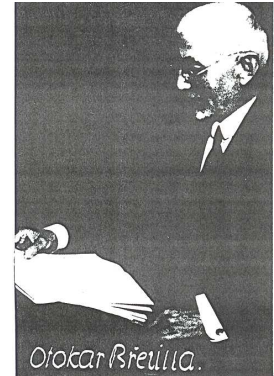
Pôsobil dojmom fantazírujúceho mystika a predsa svojimi esejami zasiahol ciele hlboko filozofické, ukázal cestu k životu vyššiemu a čistejšiemu. Bytostne chápal vnútorné procesy ducha, zápas vlastného myslenia pri spoznávaní tajomstiev života. Výzvy chápal ako výraz tušenia, že môžeme spoznávať a spoznať. Vedel, že otázky čakajú na svoj čas, ale odpovede sú večné. Sloboda, láska, ale aj pokora, sú tými najvyššími dosiahnuteľnými hodnotami. *Kto uchvacuje z vecí tejto zeme viac, než je nutné pre udržanie života, pre dielo poznania a lásky, je spolupracovníkom smrti.* Vytušil oslobodenie človeka Slovom a Láskou.

Slovami vyjadroval bohatstvo, tajomstvá i zázraky, akoby spoznal, že poslušnosť je tu slobodou, nesmrteľnosť istotou, znovuzrodenie cestou, smrť ilúziou. Svet okolo nás prežíval ako krásu, ktorá nám dáva znamenia o význame zjednotenia a pokoja. Prekonával trápenia umením, vykúpil bolesti krásou. Pri každom skutku lásky vnímal ako vyvoláva tajomné vlny v životoch iných ľudí. Uznával, že prácou dosahujeme

poznanie, poznaním prichádzame k jednote a v jednote nachádzame vykúpenie. Obrovskou myšlienkovou syntézou poznania a pochopenia kozmickej vôle veril v neukončiteľnú budúcnosť.

Z **Březinových** esejistických myšlienok vyberáme:

- *Každý projev tvůrčí práce je dorozumivací prostředek, jímž se dává poznati duchu... Každá jasně vyslovená myšlenka činí lehčí sen všech lidí na zemi... Každý vědecký objev novým viděním zjemňuje naše vzájemné dorozumění; odkrývá nová místa duchového dotyku; každý provázen jest daleko sálajícím vzplápoláním lásky.*
- *Přes všechno zemdení skepse, zoufalství milujících, přes viny, jichž nesmířena mlčení tíží celá pokolení, roste člověk k duchové jednotě na celé zemi.*
- *Všechno úsilí poznání, rozumu, utrpení, svatosti a lásky pracuje, aby lidské slovo přiblížilo se co nejvíce tajemné pravdě světa; aby stále větší množství lidí mohlo se shodnout o skutečné ceně pozemských věcí a styk člověka s člověkem aby byl učiněn bezelstný, mocný, jemný a čistý.*
- *Každým překonáním bolesti, dobytím nové pravdy, ukončeným dnem lásky, každým pohledem na věci, které jsme uviděli naposled v tomto životě, roste v nás pocit duchovní svobody... Každé slovo lásky, každá střepina skla odhozená z cesty, aby nezranila bosé nohy, každé pojmenování věcí jejich pravým jménem, každé prolomení mřížů sobectví našeho má svůj ohlas ve světě vyšším.*
- *Kdo staví na hmotě, zklame se. Všechno musí býti proniknuto duchem... Lidé jsou všude stejní. Záleží jen na tom, jaké mají srdce a svědomí.*
- *Nepřetržitě, na všech místech najednou pracuje slovo, smrt a láska. Nikdo nemůže si trvale přivlastnit více na této zemi, nežli stačí udržet svým duchem.*

V stave prípravy

Nepochopeniu lyrizujúcich literátov sa už moderný svet nečuduje. Jemne veršovaný úsudok ľudského srdca nepresviedča postmoderných konzumentov strohých pragmatických presvedčení okamžitých povrchných zážitkov. Až dodnes zostala zrejme moderná Březinova pripomienka: *Mým dílům se neporozumí čtením, k těm se dochází životem.*

Básnik **Otokar Březina** predstavuje vrcholný typ českej symbolistickej poézie a esejistiky. Jeho tvorba vychádzala z akéhosi stavu milosti v bublajúcom krúžení trpezlivej viery. Tvorivou básnickou prácou naplňal poznanie, lásku i zápas o novú ľudskú skutočnosť: *Každý život je div pripravený miliónmi rokov skrytých víťazstiev nad smrťou... Každý údes pred smrťou je len uvedomením si veľkosti a nádhery života, pre ktorý ešte nie sme pripravení.*

(dmj)